

บทที่ 2

ละคร และวัตถุประสงค์ของละคร

จุดกำเนิดของละคร

เมื่อเอ่ยถึงคำว่าละครคงไม่มีใครที่ไม่รู้จัก ทั้งนี้เพราะละครเป็นศิลปะที่มีมาแต่ดึกดำบรรพ์ทั่วโลก สิ่งอาจแสดงออกได้ด้วย กิริยา ท่าทาง วาจา น้ำเสียง ด้วยเพลง ด้วยดนตรี หรือทุกอย่างรวมกัน ละครอาจเป็นเรื่องราวสั้น ๆ หรืออาจมีความยาวเป็นเรื่องราวของคนหลายชั่วอายุก็ได้ ซึ่งเรื่องราวของละครนั้นมีอยู่หลายประเภท เช่น ละครชีวิต ละครสืบสวน สอบสวน ละครสะท้อนใจ ละครประวัติศาสตร์ ละครตลก หรือละคร ผจญภัย เป็นต้น

เราอาจจะเคยรู้จักละครประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศต่าง ๆ ในโลกมาแล้วหลายเรื่อง หรือบางประเทศอาจดัดแปลงศิลปะบางอย่างขึ้นเป็นละคร เช่น อียิปต์โบราณได้พัฒนาศิลปะการเดินเป็นละคร ตุรกีมีชื่อเสียงมากในเรื่องหุ่นกระบอก (SHADOW PUPPETS) ขณะเดียวกันในเกาะชวา อินโดนีเซีย เราอาจได้เห็นหุ่นกระบอกอีกแบบซึ่งจัดเป็นศิลปะการแสดงที่มีชื่อเสียงของโลกทีเดียว อินเดียก็เป็นประเทศที่มีความภูมิใจในละครประวัติศาสตร์ของฮินดูผู้ยิ่งใหญ่อันยาวนาน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งก็ได้ที่ทำให้อินเดียเป็นผู้นำในเรื่องการสร้างภาพยนตร์ประเทศหนึ่งของโลก

ในประเทศจีนมีโรงละครที่มีชื่อเก่าแก่กว่า 4000 ปี ความรุ่งเรืองได้พัฒนาขึ้นจากราชวงศ์หมิงในระหว่างศตวรรษที่ 14 ถึง 17 อุปรากรจีนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วประเทศ ทั้งบนเวทีละคร ทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

ญี่ปุ่นมีศิลปะที่เก่าแก่และพัฒนาขึ้นมาเป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือ ละครโน (NO PLAYS) แม้ปัจจุบันก็ยังคงเป็นที่นิยมควบคู่ไปกับคาบูกิ (KABUKI)

จะเห็นได้ว่าละครเกิดขึ้นมาช้านานและเป็นที่รู้จักกันดีทั่วโลกในรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามวัฒนธรรม ประเพณี และความนิยม และละครบางอย่างได้ดัดแปลงและพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายมาเป็นความบันเทิงควบคู่กันกับชีวิตของมนุษย์ที่เดียว อย่างไรก็ตาม ละครที่จะกล่าวถึง ในที่นี้ คือ ละครในอีกรูปแบบหนึ่งที่จัดได้ว่าเป็นละครสากล รู้จักกันในรูปของ "ละครตะวันตก" ซึ่งทั่วโลกนำไปใช้ ละครตะวันตกนี้พัฒนามาจากโครงละครกรีกซึ่งมีอายุเก่าแก่กว่า 3,000 ปี ละครกรีก และละครตะวันตกมีอิทธิพลวงการบันเทิงตลอดมา ถ้าพูดถึงละครจะหมายถึง รูปแบบของละครตะวันตกที่มีบทเจรจา (DIALOGUE) แบบสมัยใหม่ที่มีความเป็นธรรมชาติ เป็นการแสดงออกทางศิลปะการแสดงที่เลียนแบบเรื่องราวชีวิตของคนเราโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นชีวิตที่สูงศักดิ์ หรือด้อยต่ำ เป็นชีวิตที่มีทั้งทุกข์ สุข โศกเศร้า ตื่นเต้น ผจญภัย ลึกลับ สนุกสนาน รื่นเริง และความอิงฉ้อฉลอันเนื่องมาจากการแสดงละครทางวิทยุโทรทัศน์ก็ได้พัฒนาขึ้นมาจากศิลปะของละครเวทีตามแนวละครตะวันตกดัง

กล่าว แต่ใช้ศิลปะของการสร้างสรรค์อย่างอื่นประกอบกันเข้า ทำให้เกิดความรู้สึกว่ากำลังอยู่ในเหตุการณ์ชีวิตจริง กำลังร่วมทุกข์ร่วมสุข สนุกสนานอยู่กับตัวละครเหล่านั้น การผลิตรายการทางวิทยุโทรทัศน์เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเทคนิคและศิลปะอย่างสูงหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในเรื่องต่อ ๆ ไป ละครโทรทัศน์เริ่มเล่นกันในประเทศไทยทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ตั้งแต่ปี 2498 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันมีการเล่นละครโทรทัศน์อย่างแพร่หลาย คือ จนอาจกล่าวได้ว่าละครโทรทัศน์ คือ แหล่งบันเทิงแหล่งสำคัญที่สุดแหล่งหนึ่งของประชาชนทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์ของละคร เวที และละครโทรทัศน์

ผู้ผลิตละครทั้งละครเวที และ ละครโทรทัศน์ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของละครเรื่องนั้น ๆ ต่อผู้ชมได้ 3 จุดประสงค์ด้วยกัน อันได้แก่

1. วัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง
2. วัตถุประสงค์เพื่อความรู้
3. วัตถุประสงค์เพื่อการประชาสัมพันธ์

1. วัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง

ละครที่ผลิตขึ้นมาในส่วนใหญ่มักมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มุ่งความบันเทิงเร้าใจ แสบทั้งสิ้น โดยอาจแสดงมาทางเรื่องราวที่มีความสนุก ตื่นเต้น เร้าใจ แปลกใจ ลงนสนเท่ห์ ขวนคิด หรือ ขวนหัว หรืออาจมุ่งเสนอความบันเทิงที่สะท้อนชีวิตจริง โดยเสนอเรื่องราวน่าเศร้าสลด ขวนให้เห็นใจ เป็นละครชีวิต เป็นเรื่องรัก เรื่องแค้น วิชา อาฆาตได้ทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ กิดขึ้นได้ในชีวิตมนุษย์ เมื่อเกิดขึ้นแล้วทุกคนก็อยากจะรู้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไร ทำให้ติดตามเพื่อก่อนคลายอารมณ์ เพื่อความสนุกสนานเป็นสำคัญ

ละครโทรทัศน์ และ ละครเวทีเป็นการสร้างเรื่องราว สร้างพฤติกรรม สร้างเหตุการณ์ สร้างจินตนาการขึ้นเพื่อให้เป็นที่สนใจ ผู้ชมละครจะเกิดความบันเทิงได้ก็ต่อเมื่อละครเรื่องนั้นมีคุณสมบัติดังนี้

1. เมื่อผู้ชม ชมแล้วเกิดความประทับใจ ติดตามชม ต่อไป อย่างต่อเนื่องโดยไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย โดยเฉพาะละครโทรทัศน์ที่มีความยาว หลายตอนต้องเป็นเรื่องราวที่ชวนให้ติดตามตั้งแต่ตอนแรกที่อยู่อกอากาศ จนกระทั่งตอนสุดท้าย

2. ชมแล้วเกิดความเพลิดเพลิน เกิดความรู้สึกสอ่ยกตาม เช่น ผู้ชมอาจเกิดความรู้สึก โศกเศร้าไปกับละคร หรือมีความสุขไปกับเนื้อเรื่อง อาจเอาใจช่วยผู้แพ้ หรือ ชอบใจในชัยชนะของตัวละครที่ตนเองชอบ

ละครเปรียบเหมือนการสร้างโลกขึ้นอีกโลกหนึ่ง มีวิธีการดำเนินชีวิตที่หลากหลาย มีทั้งความดี ความชั่ว มีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่อยู่กับที่ เคลื่อนจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่งตลอดเวลา จนกว่าจะถึงจุดอวสานของเรื่อง เป็นโลกจินตนาการที่ผู้สร้างต้องการให้ผู้ชมติดตามและติดใจ เกิดเป็นความบันเทิงอย่างแท้จริงขึ้น

2. วัตถุประสงค์เพื่อความรู้

ละครที่มีจุดประสงค์เพื่อความรู้ นั้น มิได้หมายถึงการมานั่งบรรยายทางวิชาการหรือ การมาสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ชม ชม หากแต่หมายถึงละครที่มุ่งเสนอสาระที่เป็นจริง มุ่งให้เกิดประโยชน์ ซึ่งอาจ มุ่งเสนอข้อเท็จจริง เสนอความคิดเห็น เสนอหลักการ หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ เรื่องราวอะไรก็ตามเพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจได้รับความรู้ หรืออย่างน้อยได้ข้อคิด เป็นคติสอนใจ

ละครเพื่อความรู้ที่ดีซึ่งผู้ชมชอบนั้น เมื่อชมแล้ว จะเกิดความเพลิดเพลินตามไปด้วย เมื่อเกิดความเพลิดเพลินก็จะติดตามชมต่อไปอย่างไม่เบื่อหน่าย ทั้งนี้มีผู้เข้าใจผิดอีกมากที่เข้าใจว่า การสร้างสรรค์งานละครนั้นจะต้องเป็นการสั่งเพื่อความบันเทิงเท่านั้นแท้จริงแล้วละครนั้น สามารถใช้เป็นสื่อในการให้การศึกษา และความรู้ อย่างได้ผลเพราะเทคนิคของการสร้างละครนั้นสามารถใช้เทคนิคที่ให้ความรู้อย่างได้ผลเพราะเทคนิคของการสร้างละครนั้นสามารถใช้เทคนิคที่ให้ทั้งความสนุกสนาน ตื่นเต้น เร้าใจ ให้แง่คิด ชวนให้ติดตามชมได้ เมื่อมีผู้ชมให้ความสนใจแล้ว การสอดแทรก เรื่องราวเนื้อหาที่เป็นความรู้ก็ย่อมทำได้และบังเกิดผลดีต่อผู้ชมอย่างแท้จริง ซึ่งมีสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงดังนี้คือ

1. กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย ผู้สร้างจะต้องกำหนดและทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อจะได้เลือกวิธีการดำเนินเรื่องให้สอดคล้องกับพื้นเพ ระดับและประสบการณ์ ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย ให้มากที่สุด เช่น กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กย่อมรับสาระเรื่องราวที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน การดำเนินต้องมีลำดับขั้นตอน ไม่วกวน แต่ถ้าเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ การดำเนินเรื่องที่ซับซ้อน ช่อนปมอาจชวนให้สนใจติดตามมากกว่าก็ได้

2. ภาษา เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการใช้ภาษา ถ้อยคำ สำนวนในละคร เพื่อความรู้ นั้นต้องมีความชัดเจนถูกต้อง จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี หากใช้ภาษาที่คลุมเครือ ผิดหลักไม่ชัดเจน จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดและให้ในสิ่งที่ไม่ถูกต้องต่อผู้ชมด้วย

3. ความยาวของละคร ละครเพื่อความรู้ นั้น (ในที่นี้กล่าวถึงละครโทรทัศน์) มักจะจบในตอนเดียวให้มีความสมบูรณ์ในตอนนั้น มีประเด็นที่ชัดเจนว่ามุ่งให้ความรู้ในเรื่องใด การทิ้งค้างไว้ให้ติดตาม ตอนต่อไป อย่างละครเพื่อความบันเทิงนั้นไม่นิยมทำกัน เพราะการทิ้งช่วงจะทำให้ผู้ชมลืมสาระสำคัญ การให้ความรู้จึงต้องสมบูรณ์ในแต่ละตอนให้มากที่สุด

การสร้างละครเพื่อความรู้นั้นมีแนวทาง สำคัญที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้ได้หลายประการ คือ

1. เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้โดยตรง เช่นละครที่ต้องการให้เข้าใจแง่มุมของกฎหมาย แทนที่จะอธิบายความรู้ ทางกฎหมาย ก็อาจสร้างเรื่องราวเป็นละครขึ้น แล้วแสดงให้เห็นว่าอย่างไร ถูก อย่างไม่ผิด โดยใช้เนื้อเรื่องและตัวแสดงให้เห็นจริงจะทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ชัดเจน และสมจริงสม จังขึ้น

2. สอดแทรกความรู้ในบทเจรจา ในลักษณะซักถามโต้ตอบ

3. สอดแทรกความรู้ในการแสดงออก การแต่งกาย การสร้างฉากเพื่อให้ความรู้ ทางวัฒนธรรม จารีต ประเพณี

การผลิตละครเพื่อความรู้ นั้น จะต้องทำอย่างพิถีพิถัน ต้องเข้าใจแนวทางในการผลิต อย่างถ่องแท้ ละครเพื่อความรู้ นั้น ถ้ามีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ จะให้ความรู้ได้ง่าย ตรงจุดและชัดเจน โดยมุ่งเน้นองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ภาษาและความยาวของรายการที่พอเหมาะเป็นสำคัญ

3. วัตถุประสงค์เพื่อการประชาสัมพันธ์

ปัจจุบันนี้การประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคในการนำเสนอซึ่งดึงดูด สร้าง ความสนใจและโน้มน้าวใจอย่างดี ดังนั้น การบอกกล่าวหรือแจ้งข่าวสารเรื่องราวที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการ ธรรมดา ๆ นั้น อาจจะไม่ได้รับความสนใจได้ไม่คิดเท่ากับการเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ มีเรื่องราวสนุก ขว่นให้ติดตาม เช่น การเสนอรูปแบบละคร การผลิตรายการเพื่อการประชาสัมพันธ์ มิได้มีความ หมายเพียงเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ หรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์มีมากไปกว่านั้น คือ ลักษณะของการประชาสัมพันธ์มิได้มีความ หมายเพียงเพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจ หรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของ การประชาสัมพันธ์นั้นต้องการผลสืบหน้า บางครั้งเป็นการกระตุ้นหรือ โน้มน้าวใจให้เกิดความ ศรัทธาเชื่อถือ และเกิดความเปลี่ยนแปลงจากความรู้สึกอย่างหนึ่งเป็นความรู้สึกอีกอย่างหนึ่งและเกิด ความเชื่อถือความศรัทธาแล้วอยากนำไปปฏิบัติตามในสิ่งที่ตนเชื่อถือนั้น หรือไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่ควร ละเว้นเสีย เช่นการประชาสัมพันธ์ของธนาคารให้คนรู้จักประหยัด รู้จักเก็บออมการประชาสัมพันธ์ ของหน่วยงานต่อต้านยาเสพติดให้คงสูญบุหรี่ยาเสพติด การประชาสัมพันธ์ของโครงการหรือ มูลนิธิที่ให้กษยาความสะอาด การประชาสัมพันธ์ของกรมตำรวจและกองทัพต่าง ๆ ให้ประชาชน ศรัทธาในชีวิตการทำงานที่เสี่ยงอันตราย และเสียสละของตำรวจและทหาร

วัตถุประสงค์ของการสร้างละครเพื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ นอกจากโน้มน้าวจิตใจของผู้ ชมให้เกิดความศรัทธาแล้ว ยังต้องการให้ผู้ชมให้ความร่วมมือต่อไปอีกด้วย เช่น เมื่อละครจบแล้วผู้ ชมเกิดศรัทธาให้ความช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ หลายรูปแบบ เช่น เมื่อดูละครโทรทัศน์ เรื่องการสู้รบ การเสียสละชีวิตของทหารในสนามรบ ความยากลำบากต่าง ๆ ในชายแดนได้เห็นสภาพความพิการที่

เกิดขึ้นแล้ว ผู้ชมอาจช่วยเหลือโดยการบริจาคทรัพย์เป็นค่ารักษาพยาบาล ชื้อเครื่องมือเพื่อช่วยชีวิต หรือบางรายถึงกับไปเยี่ยมทหารที่บาดเจ็บเหล่านั้นเพื่อเป็นกำลังใจได้

องค์ประกอบสำคัญในการผลิตละครเพื่อการประชาสัมพันธ์นั้นมีองค์ประกอบสำคัญที่ควรคำนึงถึงดังนี้

1. ให้ข้อเท็จจริง การนำเสนอข้อเท็จจริงควรเป็นการเสนอในลักษณะตรงไปตรงมาชัดเจน ละครเพื่อการประชาสัมพันธ์มักไปนิยมมีตัวละครมากนัก เพราะจะทำให้เกิดสับสนกับประเด็นยาก สำคัญของเรื่องต้องเป็นข้อเท็จจริงที่มีเหตุผล พิสูจน์ได้ให้คำตอบได้ไม่สร้างปริศนาให้สงสัย เพราะการแต่งข้อเท็จจริงจะทำให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือไม่ซับซ้อนซ่อนปมเหมือนละครเพื่อความบันเทิง

2. ใช้ภาษาที่ง่ายและชัดเจน ภาษาที่ใช้ในละครเพื่อการประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องสำคัญเพราะต้องเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจนใจให้เกิดศรัทธา ภาษาต้องรับหู ฟังแล้วสะดวกเป็นภาษาที่มีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ หากใช้ภาษาคลุ่มเครือไม่ชัดเจน ไม่มีน้ำหนักพอแล้วย่อมสร้างความศรัทธาได้ยาก

3. ความยาวของรายการ ความยาวของรายการละครเพื่อการประชาสัมพันธ์นั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ ถ้าวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์เพียงเพื่อบอกกล่าว หรือแจ้งข่าวสารความยาวของรายการก็อาจจะสั้นกว่าละครอื่น ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปเสียภาษี วัตถุประสงค์ที่บอกกล่าวให้ประชาชนเข้าใจเงินที่เสียภาษีนั้นรัฐบาลเอาไปใช้ประโยชน์อะไรบ้าง ละครที่แสดงและสร้างขึ้นเพียงแสดงให้เห็นเท่านั้นว่าประชาชนมีหน้าที่ต้องเสียภาษีและภาษีนั้นย้อนกลับมาในรูปของความเจริญอย่างไร ประชาชนจะมีชีวิตที่ดีขึ้นอย่างไร ละครในลักษณะนี้ก็ไม่จำเป็นต้องมีความยาว เพราะเนื้อหาสั้น ความยาวของละครต้องกระชับตามไปด้วย มิฉะนั้นจะยืดเยื้อน่าเบื่อ หากวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์มีมากกว่าการบอกกล่าว แต่ต้องป้องกันความเข้าใจผิดคิดว่าเงินที่ประชาชนเสียภาษีนั้นรัฐบาลมิได้นำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ก็ต้องผูกเรื่องราวให้คลี่คลายข้อสงสัยเหล่านั้น โดยมีข้อเท็จจริงที่ตีแผ่ให้เห็น มีข้อพิสูจน์หรือหลักฐานสร้างความศรัทธาเชื่อถือได้ ความยาวของละครก็ย่อมยาวกว่าการบอกกล่าวธรรมดา เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์มีต่าง ๆ กัน ดังนั้นความยาวของรายการละครจึงมีความยาวต่าง กันด้วย อาจจะมีความยาวตั้งแต่ 5 นาที 30 นาที หรือละครยาวเป็น 2 ชั่วโมงจบก็มี

การเสนอละครโทรทัศน์เพื่อการประชาสัมพันธ์สามารถทำได้ทุกเรื่อง เนื้อหาขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของรายการ ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องและองค์ประกอบอื่น ๆ ในการผลิตรายการละครให้น่าสนใจเพียงใด และมีเทคนิคในการสร้างความเชื่อถือศรัทธาได้มากน้อยเพียงใด

จุดประสงค์ในการชมละครของผู้ชม

ในขณะที่ผู้ชม (AUDIENCE) ชมละคร ผู้ชมมักจะมีจุดประสงค์เพื่อต้องการ ความตื่นเต้น ความรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน การผ่อนคลาย ความรู้แจ้งเห็นจริง รวมถึงความต้องการหลบหนี ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ รวมอยู่ในลักษณะของความต้องการความเพลิดเพลินในจิตใจ และอารมณ์ของผู้ชม

คำว่า "เพลิดเพลิน" (ENTERTAIN) มาจากภาษาละตินว่า "TENERE" แปลว่า "ยึดเอาไว้" ฉะนั้นความสนใจของเราอาจถูกตรึงเอาไว้โดยการบรรยายในห้องเรียน การเทศน์ การต่อสู้ชิงรางวัล การไต่สวน การแข่งกีฬา หรือการสนทนา ในห้องรับแขก เพราะทั้งหมดที่ว่านี้อาจจะเป็นสิ่งที่น่าเพลิดเพลินมากก็ได้ ในทำนองเดียวกัน เราอาจได้รับความเพลิดเพลิน โดยละครโศกนาฏกรรม (TRAGEDY) สมัยใหม่ที่เสนอปัญหาและทางออก หรือ โดยละครของเชคสเปียร์ หรือ โดยละครตลกเบาสมองชวนหัว (FARCE) หรือแม้แต่ละครเพลงที่ระการตา (MUSICAL)

ในโรงละคร หน้าจอโทรทัศน์ หรือแม้แต่ในโรงภาพยนตร์ผู้ชมหวังจะได้รับความเพลิดเพลิน และยังหวังให้ศิลปินสื่อสารสิ่งใดก็ตามที่เขาประสงค์จะบอกเรามากด้วย เมื่อมีทั้งการสื่อสาร การแสดงออก และความเพลิดเพลินอยู่พร้อมกัน เราอาจสนุกไปกับประสบการณ์มากมายหลายแบบ เช่นการมีอารมณ์โต้ตอบร่วมกับเรื่องราว ความรู้สึกอึกเขมในใจ ความเข้าใจในความรู้สึกส่วนตัวและอคติของตน การอภิปรายทัศนทางสังคม ปรัชญา การเมืองหรือศาสนา การเสนอเรื่องราวที่คล้ายคลึง กับตัวเราหรือแตกต่างอย่างมาก ทั้งด้านเวลาและสถานที่ หรือการหลีกเลี่ยงหนีไปจากชีวิตประจำวันในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่ได้ดูละครเบาสมอง ทำให้สามารถลืมตัวเองไปชั่วขณะ จุดมุ่งหมายเหล่านี้มีอยู่ในการละครตลอดมาทุกยุค และ ยังคงเป็นอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งจอห์น แกสเนอร์ (JOHN GASNER) เรียกว่า ตัว E ทั้งห้า อันได้แก่

EXPRESS	- การแสดงออก
ENTERTAIN	- ความเพลิดเพลิน
EXALT	- ความรู้สึกเฟริศแพรว
ENLIGHTEN	- การรู้แจ้งเห็นจริง
ESCAPE	- การหลีกเลี่ยงหนี

ทั้งหมดนี้คือ จุดประสงค์ของผู้ชมที่ยอมเสียเงิน หรือเสียเวลาไปดูละครซึ่งหลังจากได้ชมละคร แล้วมักจะมีคำถาม ถามย่อยหลังตามมาเสมอว่า เราได้อะไรจากการชมละครเรื่องนั้น ๆ เวลาผ่านไปเนิ่นนานเราจึงจำเหตุการณ์ ในละครเรื่องนั้น ๆ ได้หรือไม่? หรือแม้แต่ ละครเรื่องนั้น ทำให้เรารู้สึกอย่างไร หรือเกิดความคิดอะไรได้บ้าง? ซึ่งคำถามเหล่านี้จะสามารถหาคำตอบได้โดยอาศัย ความประทับใจของผู้ชมที่มีต่องานละครชิ้นนั้น ๆ นั้นหมายรวมถึงคุณภาพหรือคุณค่าของละครเรื่องนั้น ๆ มีมากน้อยเพียงไร ซึ่งผู้ที่มิพบทาทที่จะผลักดันให้ละครเรื่องนั้นถูกผลิตอย่างมีคุณค่า

ภาพ ได้แก่ ผู้สร้างสรรคงานละครทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กำกับการแสดง และยั้งรวมถึงผู้ชมด้วย เนื่องจาก ผู้ที่ทำงานละครส่วนมากจะคำนึงถึงผู้ชม ในฐานะทั้งเป็นนายและครูของตน นอกเหนือไปจากฐานะที่เป็นผู้ที่ทำให้เกิดมีการละครขึ้น ในปี ค.ศ. 1765 แซมวเอล จอห์นสัน (SAMUEL JOHNSON) เขียนไว้ว่า

"ผู้อุปการะละครเป็นผู้ออกกฎละคร เพราะเราผู้ซึ่งอยู่เพื่อเอาใจ จะต้องเอาใจเพื่อให้อยู่ได้"

ประเภทของละคร

ละครทั้งละครเวที และละครโทรทัศน์ ทุกวันนี้ แบ่งได้เป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ละคร "เพื่อการค้า" และละคร "ไม่ใช่เพื่อการค้า" หรืออาจใช้ คำว่า "อาชีพ" และ "สมัครเล่น" ทั้งนี้ยังรวมไปถึงงานภาพยนตร์ด้วย

1. ละครเพื่อการค้า คือ ละครที่ผลิตขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางการค้า ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะรู้สึกว่ละครเพื่อการค้ามักจะหย่อนในด้านคุณค่าทางศิลปะ แต่อย่างไรก็ตามเราต้องไม่ลืมว่าเป็นการประกอบอาชีพ และเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งด้วย เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จำเป็นจะต้องมีปัจจัยทางศิลปะเมื่อคำนึงถึงความจริงข้อนี้ได้ เราก็อาจลอคคิตที่มีต่อ "ธุรกิจบันเทิง" ที่ว่านี้ลงได้ คนทำงานละครต้องทำงานเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง และผู้อำนวยการสร้างก็ต้องทำงานเลี้ยงชีวิต และละครเพื่อการค้าก็มีหน้าที่ที่จะต้องสนองความต้องการของผู้ชมที่จ่ายเงินมาชมละคร

ละครโทรทัศน์ก็มีลักษณะดั่งนี้อย่างชัดเจน ก็เป็นทั้งธุรกิจ และศิลปะไปพร้อม ๆ กัน แต่มันยังมีปัจจัยอื่นเพิ่มเติมเข้าไปอีก เนื่องจากว่าจะต้องขายสิ่งอื่นอีกนอกจาก ตัวเรื่องของละคร ด้วยความเอื้อเฟื้อของผู้ลงโฆษณาเท่านั้นจึงจะมีรายการให้เราชม ด้วยเหตุผลนี้เองทำให้เราไม่มีทางเลือกในการโฆษณาได้ฟัน แม้ว่ามันจะเป็นการขัดจ้งหวะ เรื่องราวที่กำลังดำเนินต่อเนื่องกันไป และทำให้ความสมบูรณ์ของเรื่องด้อยลงโดยอค์เอียดเนื้อหาส่วนเกินเข้ามาแทรกไว้

2. ละครที่ไม่ใช่เพื่อการค้า แบ่งคร่าว ๆ ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ กลุ่มละครอิสระ , ละครชุมชน และ ละครเพื่อการศึกษา

2.1 กลุ่มละครอิสระ คือ คณะละครที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์งานละครในเชิงศิลปะ เพื่อถ่ายทอดแนวคิดที่เป็นสาระให้แก่ผู้ชม เป็นคณะละครขนาดเล็กที่มีสมาชิกเป็นผู้รักงานศิลปะการละคร เข้าร่วมกลุ่มและจัดกิจกรรมโดยที่ไม่มีผลประโยชน์ทางการค้าเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นการทำงานที่มีจุดประสงค์เพื่อสนองความต้องการของตนเองที่มุ่งถ่ายทอดแนวคิด และสาระผ่านออกมาทางงานศิลปะที่เรียกว่าละคร

2.2 ละครชุมชน คือกลุ่มละครที่มีการรวมตัวกันเฉพาะกิจตามโอกาสเสนองานละคร แก่ชุมชน ซึ่งมีกระจัดกระจายอยู่ตามท้องถิ่น ชุมชนต่าง ๆ

2.3 ละครเพื่อการศึกษา ครอบคลุมถึงการแสดงละครของโรงเรียนเพื่อสถาบันศึกษาต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวพันอยู่และควบคุมโดยสถาบันการศึกษา

การละครเข้ามาสู่วงการมหาวิทยาลัย ในปี ค.ศ. 1899 ณ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย โดยมี แบรินดอน เมทเทวส์ (BRANDON METHUEWS) เป็นผู้สอนวิชาการละคร เป็นคนแรกในมหาวิทยาลัยที่มีภาษาอังกฤษเป็นภาษาพูดมันเจอร์ริวเดบไต ขึ้นอย่างรวดเร็ว นับแต่บัดนั้น และสหรัฐอเมริกา ก็กลายเป็นผู้นำของโลกในการมองเห็นความสำคัญของการละครในฐานะเป็นอุปกรณ์ในการศึกษา

ชำนาญ หอสมุด